

Húszéves a Néphagyományőrző Óvodapedagógusok Egyesülete

A Néphagyományőrző Óvodapedagógusok Egyesülete megalakulásának 20. évfordulójához érkezett. Jubilálunk. Ezzel a visszatekintéssel szeretném megmutatni, hogy a népi hagyományaink átörökítése iránt elkötelezett óvodapedagógusok összefogásukkal hogyan és milyen értékeket teremtettek. Az egyesületalapítás igénye spontán pedagógiai szükségletből fakadt.

AZ EGYESÜLET MEGALAPÍTÁSÁNAK ELŐZMÉNYEI

1996-ban megjelent az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja (ONOAP), amely lehetőséget nyújtott alternatív óvodai programok készítésére. A programokat az Országos Közoktatási Intézet által felkért közoktatási szakértők lektorálták, minősítették. 1997-ben a Gödöllői Agrártudományi Egyetem Óvodája által benyújtott Néphagyományőrző Óvodai Program (Néphagyományőrző, természetközeli, családokkal együttműködő program) is minősítést szerzett. 1998-ban Gödöllőn az óvodai testület országos szakmai konferenciát szervezett a program bemutatására, amelyen hazánkból és külföldről 720 óvónő vett részt. A résztvevőktől rövid bemutatkozó írásokat kértünk, amelyeket egy kiadványban megörökítettük. A bemutatkozó írások zöme hitvallás. Felidézem, milyen sokan voltunk óvodapedagógusok, akik a népi kultúra átadásának fontosságát felismertük és az összefogásunk létrehozásáról hasonlóan gondolkodtunk.

Felismeréseink: szükség van a népi hagyományok értékeire, ne hagyjuk veszendőbe menni; természetes műveltséget alapoz; erkölcsi tartalmat közvetít; élményhez juttat; értékközvetítő, életérzést formáló; nyitottságra ösztönöz; hat a gyermeki személyiségfejlesztésre; a gyermek érzelmi fogékonyságára alapoz, hazaszeretetre nevel; kötelesség: érzik a „gyökerek” őrzésének, átadásának fontosságát; rádöbbenés: hiányosak az ismereteink, hiánypótlás, képzések szervezése; megerősítésre, folyamatos kapcsolattartásra, összefogásra várás; igény: közös fórum, képviselő létrehozása.

A programszerzőkre nagy hatást gyakoroltak a népi kultúra értékeinek továbbadására, a néprajzi ismereteink hiányára, a személyiségfejlesztés lehetőségeire vonatkozó felismerések, az összefogásra igényt tartó javaslatok. A programmal azonosuló gondolatok megerősítettek, felelősségvállalásra, továbblépésre készítettek. Kötelesség a hagyományok átadása iránt elkötelezett óvodapedagógusok összefogása, az ismeretbővítési lehetőségek sokoldalú megteremtése.

AZ EGYESÜLET ALAPÍTÁSA

2000 tavaszán Gödöllőn megalakult Néphagyományőrző Óvodák Egyesülete, a Néphagyományőrző Óvodai Programot választó testületek és a néphagyomány éltetése iránt elkötelezett óvodapedagógusok összefogására. 2006-tól a neve: Néphagyományőrző Óvoda-

pedagógusok Egyesülete. Mottónk: „A gyökerek persze nem látszanak, de tudod, azok tartják a fát” – amely tükrözi a hagyományörzés, -átadás iránti elkötelezettségünket, ezt emblémánkban is megjelenítjük.

Az alapítók a volt Gödöllői Agrártudományi Egyetem Óvodájának óvónői, valamint két óvónő a városi óvodákból. Az egyesület céljai: a magyar óvodai nevelés időtálló értékeinek és hagyományainak megtartása; a gyermek jogainak és az óvodapedagógusok szakmai képvisellete; a népi hagyományok átörökítése iránt elkötelezett óvodapedagógusok szakmai összefogása; a néphagyomány-éltető szemléletmód formálása, szakmai, néprajzi ismeretek bővítése, nemzetünk tájegységeinek megismerése, népszokásainak felelevenítése; országos találkozók szervezése, képzések alapítása.

Közösségalkító, hagyományörző szemléletű nevelésfelfogásunk: hisszük, hogy az óvodáskorú gyermeknek joga van ahhoz, hogy a nemzetét éltető hagyományokat megismerje, azokból pozitív mintákat kapjon és a népi életmód szokásait felelevenítő közös szokáscselekvésekben, játékokban örömteli élményeket szerezzen. A néphagyományörzés a népi hagyományok éltetésével valósul meg. A hatás sokoldalú gyermeki fejlődést eredményez. Az egyesület fontos küldetésének tartja a szemléletmód formálását, a néprajzi háttérismeretek pótlását – az óvodapedagógiai alapelvek betartásával.

AZ EGYESÜLET MŰKÖDÉSE

A zavartalan működés érdekében a választott vezetőség a feladatokat folyamatosan, egymás között megosztva látja el. A tagságot évente négy alkalommal a *Kaláris* hírmondóban elektronikusan értesíti, a közgyűléseket, beszámolósi kötelezettségeket a rendelkezések értelmében ütemezi.

Az értékteremtő szakmai tevékenységeink, konferenciáink szervezésének célja: az óvodai néphagyomány-éltetéshez szükséges néprajzi ismeretek és gyakorlati, módszertani kompetenciák bővítése. A konferenciák a cél megvalósulását komplex megközelítéssel szolgálják. Előadások a népi kultúra életmódbeli és népművészeti, díszítőművészeti elemeinek megismeréséhez. Ismeretnyújtás a gyermekjátékok népszokásörző háttéréről. Jártasságok, készségek alakítása a gyermekekkel gyakorolható kismesterségbeli, díszítőművészeti technikák, néptánc-alapok továbbadásához. A hagyományok mértékkel történő beillesztési módjára vonatkozó pedagógiai előadások és mintakövetésre alkalmas hagyományéltető óvodai gyakorlatok megismerése. Egy-egy tájegység hagyományainak, szokásainak, történelmi nevezetességeinek megismerése.

Szakmai találkozót, konferenciát évente két alkalommal szervezünk, amelyeken 200–250 óvodapedagógus vesz részt, hazai és külföldi óvónők.

A tavaszi találkozóink kétnaposak, az ország valamelyik tájegységében, avagy határon túl, ahol van vállalkozó hagyományörző óvodai testület, akik vállalják a bemutatkozást, a „*megmérettetést*”. Eddigi helyszínek: Berettyóújfalú, Cigánd, Cegléd, Edelény, Gomba, Gödöllő, Győr-Ménfőcsanak, Jászszentlászló, Kishegyes (Vajdaság), Miskolc, Paks, Pécs, Szentes, Sárospatak, Szentendre, Tata, Tura, Verőce. (Egy-egy testület 2–3 alkalommal is vállalta a házigazda szerepét.)

Ősszel az egynapos találkozót Szentendrén a Szabadtéri Néprajzi Múzeumban szervezzük, ahol házigazdánk a Szentendrei Óvónők Néphagyományt Éltető Közössége (SZÓNÉK).

Az óvodapedagógus a szerzett háttérismeretekkel a hagyományéltetés során a gyermeki tevékenységformákat és a családokkal való együttműködés lehetőségeit tudatosan gazdagítja. Az együtt megélt élmények közösségteremtő, magyarságformáló erővé válnak.

A teljesség igénye nélkül felvillantom a konferenciák szemléletformáló „tényezőit”, előadóit. Neves néprajzkutatók: Andrásfalvy Bertalan, Baksa Brigitta, Barsi Ernő, Keményfi Róbert, Lanczendorfer Zsuzsanna, Láposi Terka, Lázár Katalin, Lovász Irén, Sándor Ildikó, Szőke Anna, Verebély Kincső, Tátrai Zsuzsanna. Ferences-rendi szerzetes: Bőjte Csaba. Népművészek: Agócs Gergely, Berecz András, ifj. Csoóri Sándor, Écsi Gyöngyi, Hintalan László, Kocsi Márta, Kóka Rozália, Maczkó Mária, Navratil Andrea, Petrás Anna, Sebő Ferenc, Szekeres Erzsébet. Népi együttesek: Besnyői botorkálók (Gödöllő), Zsindely Együttes (Cigánd), Bihar Népi Együttes (Berettyóújfalu,) Cimbaliband Együttes (Tura), Csobolyó Néptánc Együttes (Győr), Jász-Kun Citerazenekar és Asszonykórus (Jászszentlászló), Juhász Zenekar (Szabadka), Magyar Duda Együttes (Miskolc), Szeredás Együttes (Debrecen), Radák Jani és muzsikásai (Pécs). Pedagógiai előadók: Bagdy Emőke, Bakonyi Anna, Gabnai Katalin, Pécsi Rita, Szentirmai László, H. Tóth István.

Ismerkedtünk a bihari, a bodrogi, a csongrádi, a dunántúli, a Galga menti, rábaközi játékokkal. Gyakoroltuk a növényi és természetes anyagú játékeszközök készítését. A díszítőművészet mindennapi és jeles napi technikáit is kipróbálhattuk: hímzés, szövés, faragás, mézes sütés, tojásfestés, *berzselés*.

Gazdagodtunk hazánk tájainak, történelmi nevezetességeinek, kulturális örökségeinek megismerésével: berettyóújfalui református templom; debreceni református nagytemplom; Cigándi Tájház; Karos – Nemzeti sírkert, honfoglalás kori kegyeleti emlékhely; Borsi: II. Rákóczi Ferenc szülőháza; Széphalom: Magyar Nyelv Múzeuma; gödöllői Grassalkovich-kastély; győri bazilika; pannonhalmi főapátság; Miskolc: avasi műemlék temető; Lézerpont Látványtár: Kárpát-medencei népviseletek; diósgyőri vár, pécsi bazilika; sárospataki Rákóczi-vár; Szentendre: Szabadtéri Néprajzi Múzeum; tatai vár és múzeum, malomtúra; Tatai Olimpiai Központ; turai Schossberger-kastély; zengővárkonyi Tojás-múzeum; Vajdaság (Kishegyes), az utolsó 1848-as győztes csata emlékműve, közös koszorúzás. A nevezetességek megismerése erősítette a külhoni óvónőknek a nemzethez való tartozás érzését.

Időközben bázisóvodák, szakmai műhelyek jöttek létre és erősödtek az innovatív kezdeményezések (pl. *Szomszédoló* címmel kistérségi dramatikusjáték-délelőtti szervezése Jászszentlászlón). Hiánypótló szakmai kiadványok születtek (Cigánd, Gödöllő, Jászszentlászló, Szentendre).

Néphagyományéltetés az óvodai nevelésben címmel a 60 órás akkreditált képzésünk is elindult a szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum szervezésében, amelyre az ország minden részéről jelentkeztek.

Ösztönző elismerési rendszert alakítottunk ki. 2007 óta *Néphagyományőrző Mester Óvoda* címet adományoztunk a kiemelkedő munkát végző közösségeknek. Az adományozás háromévenként, pályázatattal történik. A címet eddig elnyert óvodák: Cigánd, Jászszentlászló, Gomba, Gödöllő Kikelet Óvoda, Szentendre Bimbó úti Óvoda és a Püspök-major-lakótelepi Óvoda, Székelyudvarhely Napsugár, Tata Fürdő úti Óvoda. A *tiszteletbeli tag* címet az önzetlenül tevékenykedő, hagyományőrző óvodapedagógusaink elismerésére alapítottuk, amelyet elsőként Faust Dezsőné viseli. A *Barsi Ernő-emlékérmet* dr. Barsi Ernő néprajzkutató, zenepedagógus tiszteletére alapította az egyesület 2016-ban. Célja: a néphagyományok átörökítését, a Barsi Ernő szellemiségű hagyományéltető nevelőmunkát, egyesületi munkát kívánja elismerni. Az *Elismerő oklevél* és az *Érem* átadása az adott év közgyűlésén, háromévente történik. Az írásos javaslat benyújtása után az elnökség megalapítja a Barsi Bizottságot, mely dönt az adományozásról. Első alkalommal 2018-ban dr. Lanczendorfer Zsuzsanna volt a bizottság elnöke, aki a kitüntetetteknek (Bunta Gyöngyi,

dr. Faust Dezsőné, Papp Kornélia átadta a díjakat. Az egyesület elnöksége elismerés, megemlékezés jeléül *Emléklapot* is adományoz, az elismerés, megemlékezés jeléül. Országos, miniszteri kitüntetésekre több alkalommal tett sikeres felterjesztést.

A találkozóról fotók (album) és filmfelvételek készülnek. A tavaszi találkozókra minden résztvevő kap egy *Találkozási Kiadványt*, amely tartalmazza a házigazda óvoda és tájegység bemutatását, az előadások anyagait és a résztvevők témához kapcsolódó írásait. Az egyesület tevékenységének a dokumentálása néprajzi, pedagógiai szempontból is kor-dokumentum.

AZ EGYESÜLET KAPCSOLATAI

Hazai szakmai szervezetekkel, intézményekkel, pedagógiai, néprajzi szervekkel, óvóképző intézményekkel folyamatos a kapcsolatunk. Ezek közül kiemelkedő kapcsolatot teremtettünk Győr Város Önkormányzatával, amely például támogatta kezdeményezésünket: a dr. Barsi Ernő lakóházán emléktábla elhelyezését (2015). Kapcsolataink a határainkon is átívelnek. Székelyudvarhelyen Bunta Gyöngyi intézményvezetőként és a Napsugár Egyesület vezetőjeként szervezi a konferenciáinkon való részvételt, egyesületünk szakemberei rendszeresen előadásokat, foglalkozásokat tartanak Székelyudvarhelyen. A vajdasági Kis-hegyesről dr. Szőke Anna óvodapedagógus, néprajzkutatóval, aki a Brunszvik Teréz Magyar Óvodapedagógusok Egyesülete elnöke, a kezdetektől szoros a kapcsolatunk. Szervezi a konferenciáinkra az óvónők részvételét, előadásokat is tart a találkozóinkon. Egyesületi szakembereinket több alkalommal kérte fel előadások, képzések tartására, nemegyszer a szórványban. Huszonötödik alkalommal tartják a Vajdasági Magyar Óvodások Színjátész Találkozóját, amelyen egyesületünk tagjai rendszeres résztvevők, ill. zsűritagok. A kezdetekben Vankó Terézia (Deáki, Felvidék) óvodavezető, a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetsége Óvodapedagógiai Társaság elnöke meghívására több alkalommal mutattuk be a Néphagyományörző Óvodai Programot, adtunk tájékoztatást az egyesületről. Ma rendszeres kapcsolatunk van a Dunaszerdahelyi Piac téri óvodával, Varga Mária óvodavezetővel. Az egyesület él a szakmai véleményezések, képviselőletek, a publikálás lehetőségeivel. Rendszeresen részt veszünk országos óvodapedagógiai, néprajzi konferenciákon, egyéb fórumokon az egyesületi képviseletet biztosítjuk, „*hallatjuk hangunkat*”. A szakma védelmében minden óvodai nevelést érintő rendeletet véleményezünk. Folyóiratokban szakmai cikkeket, tanulmányokat jelentetünk meg. Óvodapedagógus képző intézményekben előadásokkal segítjük a hallgatók szemléletformálását. A működésünket bemutató honlapunkon a színvonalas írások, hírek megjelentetésével is ez a célunk.

ÖSSZEGZŐ GONDOLATOK

Egyesületünk a népi kultúra átadásának személyiségfejlesztő hatását felismerő, a hagyományok mindennapi éltetése iránt felelősséget vállalók közössége. A hagyományok átörökítése iránti meggyőződésünkéből, az „*egy húron pendülő*” összefogásunkból az évek során összetartó, erős közösség jött létre, értékeket teremtettünk. Ezen értékeket kívántam röviden bemutatni. A valódi érték az óvodapedagógusok által teremtett, a szülőföldhöz kötődést erősítő örömteli játékvilág, amelyben a gyermekek szükségleteik szerint élnek meg nap mint nap magyarságukat. Valljuk, hogy ez a néphagyományéltető nevelés a néphagyományörzés pedagógiai művészete.

Faust Dezsőné